

LR Ministrui Pirmininkui **Sauliui Skverneliui**

Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius

Tel. (8 5) 266 3711, faks. 8 706 63 895, el. p. LRVkanceliarija@lrv.lt

LR Sveikatos apsaugos ministrui **Aurelijui Verygai**

Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius

Tel. (8 5) 268 5110, faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt

KREIPIMASIS

Dėl kontraceptinio vaistinio preparato *Levonorgestrel*
išbraukimo iš kompensuojamųjų vaistų sąrašo

Vilnius

2020 m. gegužės 12 d.

2020 m. balandžio 21 d. dieną LR Sveikatos apsaugos ministras pasirašė įsakymą Nr. V-934 *Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 28 d. įsakymo Nr. 49 Dėl Kompensuojamųjų vaistų sąrašų patvirtinimo* " pakeitimo, kuriuo į kompensuojamųjų vaistų sąrašą buvo įtrauktas vaistinis preparatas „*Levonorgestrel*“. Kompensuoti yra numatoma *Fleere* kontraceptinė ilgalaikio poveikio sistema (hormoninė spiralė), kuri yra įdedama į moters gimdos ertmę trims metams. Įsakyme nurodoma, kad vaistas „skiriamas merginoms nuo 15 iki 20 metų, kurios kreipiasi į ginekologą konsultacijos dėl kontracepcijos“. Kompensuojamųjų vaistų sąrašo šis vaistas priskirtas prie „būklių, sukeliančių grėsmę sveikatai“.

Labai abejotina, kad ilgalaikį poveikį turinčios kontraceptinės priemonės skyrimas nepilnametėms prisidės prie mergaičių ir moterų fizinės ir psichinės sveikatos gerinimo.

Pirma, medicininėje praktikoje negimdžiusioms moterims, juo labiau paauglėms, hormoninės spiralės yra nerekomenduojamos. *Fleere* preparato charakteristikų santraukoje nurodoma, kad negimdžiusioms moterims tai nėra pirmojo pasirinkimo kontraceptinis preparatas, nes klinikinė patirtis yra ribota.

Antra, šio hormoninio preparato vartojimas yra susijęs su reikšminga rizika sveikatai. Spiralė neapsaugo nuo lytiškai plintančių infekcijų, ir vėliau sekancio nevaisingumo. Priešingai, tyrimai rodo, kad vartojant *Levonorgestrel* reikšmingai didėja negimdyvinio nėštumo rizika. Panaudojus *Levonorgestrel* pasireiškia (labai dažnai >1/10 atvejų) galvos skausmas, pilvo arba dubens skausmas, spuogai arba seborėjinis dermatitas, kiaušinių cista, vulvovaginitas (išorinių

lytinių organų ir makšties uždegimas), amenorėja (menstruacinio kraujavimo nebuvimas), padidėjęs menstruacinis kraujavimas. Dažnai (nuo 1/100 iki 1/10 atveju) pasireiškia depresija, migrena, pykinimas, alopecija (nuplikimas), viršutinių lytinių takų infekcija ir kitos reakcijos.

Trečia, ankstyvas lytinis gyvenimas neigiamai veikia mergaičių psichologinę savijautą. Atlikti tyrimai rodo, kad su depresija ir mintimis apie savižudybę susiduria net iki 3 kartų daugiau merginų, kurios gyvena aktyvų seksualinį gyvenimą, tai ypač būdinga jaunoms, iki 18 metų amžiaus, merginoms.

Sprendimas valstybės lėšomis kompensuoti kontraceptinį vaistinį preparatą *Levonorgestrel* buvo priimtas skubos tvarka, nepasitarus nei su visuomene, nei su medikų bendruomene, nei su tėvams atstovaujančiomis organizacijomis. Jis nebuvo derintas nei su LR Seimo Sveikatos reikalų komitetu, nei su kitomis institucijomis.

Lietuvos Respubliką saisto 1995 m. Seime ratifikuota JT Vaiko teisių konvencija, pagal kurią asmenys nuo 15 iki 18 metų yra vaikai, todėl atsakomybė už juos tenka jų tėvams arba globėjams. Pagal ministro įsakymą šio kontraceptinio vaistinio preparato skyrimas Lietuvoje numatytas išimtinai asmenims nuo 15 iki 20 metų amžiaus. Tai reiškia, kad ministro sprendimas sudaro sąlygas įdėti hormoninę spiralę paauglėms be tėvų sutikimo ir netgi jiems nežinant (tėvų sutikimo sveikatos priežiūroje nebereikia nuo 16 metų). Toks sprendimas pažeidžia tėvų teises, nedera su LR Konstitucijoje 26 straipsnio 4 dalimi „Tėvai ir globėjai nevaržomi rūpintis vaikų ir globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus“. Be to, svarstant klausimą dėl ilgalaikį poveikį turinčios kontraceptinės priemonės kompensavimo nepilnamečiams turėjo būti atsiklausta ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybos bei vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos nuomonės, gauta jų išvada šiuo klausimu.

Preparato vertinimo protokoluose nurodoma, kad prognozuojamos PSDF biudžeto išlaidos šio preparato kompensavimui per metus yra 862 482 Eur. Rinkoje šio vaistinio preparato kaina yra apie 120 eurų, o tai reiškia, kad valstybė šia priemone numato aprūpinti beveik 7200 paauglių per metus. Socialinės politikos prasme, sprendimas biudžeto lėšomis kompensuoti ilgalaikį kontraceptinį poveikį turinčią priemonę tuo metu, kai valstybė gyvena demografinės žiemos sąlygomis, yra nepamatuotas. Sveikatos politikos prasme, preparato sukkelto nevaisingumo gydymas valstybei gali kainuoti kur kas daugiau, negu šio preparato įsigijimas.

Be to, sprendimas kompensuoti ilgalaikio poveikio hormoninę kontraceptinę priemonę paaugliams prieštarauja valstybės švietimo politikai, skirtai skatinti atsakingą paauglių lytinį gyvenimą. Jis neatitinka 2016 metais priimtos Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programos, kurioje teigiama, kad neleidžiama mokiniams pateikiamose programose „lengvabūdiškai,

neatsakingai traktuoti lytinius santykius (20.4)“, „kontracepcijos naudojimą pateikti kaip lygiavertę alternatyvą susilaikymui nuo lytinių santykių iki pilnametystės“ (20.5).

Pagal Sveikatos draudimo įstatymo 23 straipsnio 1 d., sveikatos apsaugos ministras, numatydamas preparato įtraukimą į kompensuojamųjų vaistų sąrašą, turi atsižvelgti į Valstybinės ligonių kasos (VLK) ir Privalomojo sveikatos draudimo tarybos nuomones. Pagal to paties įstatymo 10 straipsnio 5 dalį, Ligų ir kompensuojamųjų vaistų joms gydyti, Kompensuojamųjų vaistų bei Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašus tvirtina sveikatos apsaugos ministras, įvertinęs Valstybinės ligonių kasos nuomonę. Iš viešai prieinamos informacijos matyti, kad VLK ne tik kad nematė galimybių priimti šiuos finansinius įsipareigojimus, bet ir buvo prieš tokį lėšų skyrimą. Tačiau sveikatos apsaugos ministras, pririndamas sprendimą, neatsižvelgė nei į VLK pateiktus fiskalinės drausmės argumentus, nei į susidariusią epidemiologinę situaciją, dėl kurios PSDF biudžetas šiais metais negus apie 100 mln. Eur.

Mūsų nuomone, tokio sprendimo priėmimas be rimtos diskusijos ir aptarimo visuomenėje buvo didelė klaida. Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame LR Sveikatos apsaugos ministrą padaryti priimto sprendimo moratoriumą, tuo tikslu pakeisti įsakymą Nr. V-934 išbraukiant vaistinį preparatą *Levonorgestrel* iš kompensuojamųjų vaistų sąrašo tol, kol šis klausimas bus išdiskutuotas su visomis suinteresuotomis pusėmis.

Seimo nariai

VILJA ALEKNAITĖ - ABRAMIKIENĖ
Antanas Matulis
Kazimieras Kerčukas
Audronius Štoba
Rasa Petrauskienė
Laurynas Kasėrinas